

เอกสารประกอบการบรรยายครั้ง ๒

วิชายืม คำประกัน จำนอง จำน่า

สมัยที่ ๗๗ ปี ๒๕๖๗

โดย

วิวัฒน์ ว่องวิวัฒน์ไวยยะ

ผู้พิพากษาหัวหน้าศาล

ประจำกองผู้ช่วยผู้พิพากษาศาลฎีกา

บางส่วนอ้างอิงจากคำบรรยายเนติฯ ภาคกลางวันของท่าน อ.ปัญญา อนุมรด

๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

- ๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ ว.๒)
- ๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
- ๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๑)
- ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
- ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ + พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)
- ๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

๑) ในการกู้ยืมเงินมีหลักฐานเป็นหนังสือนั้นจะนำสืบการใช้เงินกู้ยืมด้วยเงินสด (หมายถึง ด้วยวิธีนำเงินสดมามอบให้ผู้ให้กู้โดยตรง) ด้วยอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ (ฎ.๔๖๗/๑๕)

(๑) ๑ บาท แต่มีหลักฐานการกู้เป็นหนังสืออยู่ในบังคับ ม.๖๕๓ ว.๒)

(๑.๑) หลักฐานเป็นหนังสือที่ระบุตนเองว่า “รับเงิน ๕,๐๐๐ บาท ลงลายมือชื่อผู้ให้กู้” ก็นำสืบได้แล้ว (แม้ไม่มีข้อความระบุว่าให้หนี้เงินกู้ก็นำสืบได้)

(๑.๒) หลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวณคืนแล้ว (ต้นฉบับ ผ.ญ.ฯ หรือ หลักฐานการกู้) (จะอ้างว่าผู้ให้กู้ไม่คืนให้หรืออ้างว่าผู้ให้กู้คืนสำเนาสัญญากู้ยืมหรือคืนโฉนดที่วางประกันให้มาใช้นำสืบการใช้เงินไม่ได้)

(๑.๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้ถูกขีดฆ่าหรือระงับยกเลิกเพิกถอนแล้ว (ขีดฆ่าหรือบันทึกว่าเพิกถอนหรือแก้ไขตัวเลข)

๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๓๓๓๕/๓๒(ป) ในการชำระหนี้เงินยืม ผู้ยืมให้ผู้ให้ยืมรับเงินเดือนแทนผู้ยืมแล้ว หักเงินเดือนชำระหนี้ดังกล่าว สมุดเซ็นรับเงินเดือนของทางราชการที่ผู้ให้ยืมลงชื่อรับเงินเดือนแทนผู้ยืมจึงเป็นหลักฐาน การใช้เงินตาม ม.๖๕๓ ว.๒

๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

เอกสารมีความว่า เรียนครูที่เคารพนับถืออันสูง กระผม ได้ฝากนมมาให้ ๑ โหลราคา ๔๔ บาท โปรดทราบ เงินฝากไป ๕,๔๐๐ บาท กระผมได้รับและลงบัญชีไว้เรียบร้อยแล้ว ทำยข้อความเป็นคำลงท้ายของหนังสือ วันเดือนปี และเซ็นชื่อโจทก์ หนังสือฉบับนี้เป็น หลักฐานตาม ม.๖๕๓ ว.๒ ฟังเป็นหลักฐานประกอบ ข้อเท็จจริงได้ว่า จำเลยได้ชำระหนี้จำนวนนี้ให้แก่โจทก์ แล้ว (เทียบ ฎ.๕๓๑/๐๕)

๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๒๖๑๕/๑๖ กู้ยืมเงินที่มีหลักฐานเป็นหนังสือ จะนำสืบการใช้เงินได้ตาม ม.๖๕๓ ว.๒ เท่านั้น ผู้กู้เงินจะนำสืบพยานบุคคลไม่ได้ว่าได้ชำระ ต้นเงินกู้แล้วแต่โจทก์ไม่คืนสัญญาผู้ให้

 ๔) การนำสืบทการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
ฎ.๖๒๗๐/๓๕ การที่จำเลยอ้างว่า
มีการชำระหนี้หมดสิ้นกันแล้ว
แต่โจทก์ไม่ยอมคืนสัญญา โดยอ้างว่า
หายนั้น มิใช่เหตุที่ทำให้จำเลยทั้งสอง
หลุดพ้นจากความรับผิดชอบที่บัญญัติ
ไว้ใน ม.๖๕๓ ว.๒

 ๔) การนำสืบทการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
ฎ.๕๘๖๓/๔๕ จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ได้ทำหนังสือสัญญากู้ยืมไว้ จำเลย
จะนำสืบทการใช้เงินคืนเงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่ง
ลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้น
ได้เว้นคืนแล้วตาม ม.๖๕๓ ว.๒ แต่สำเนาสัญญากู้ยืมที่โจทก์ส่งคืนจำเลย
ไม่ใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืม ถือไม่ได้ว่าโจทก์ได้เว้นคืนหลักฐานแห่งการ
กู้ยืมแก่จำเลยแล้ว จำเลยจึงไม่สามารถนำสืบทการใช้เงินคืนดังกล่าวคืนแก่
โจทก์ได้ ส่วนการนำสืบทชำระดอกเบี้ยไม่อยู่ในบังคับของ ม.๖๕๓ ว.๒
จำเลยนำสืบได้

 ๔) การนำสืบทการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
ฎ.๒๖๕๗/๓๔ จำเลยรู้เห็นยินยอมให้โจทก์เอาดอกเบี้ยเกินอัตรา
ตามกฎหมายรวมกับต้นเงินกรอกลงในสัญญา สัญญากู้จึงไม่เป็น
เอกสารปลอมการกู้ยืมเงินดังกล่าวไม่ผิดกฎหมาย แต่การคิดดอกเบี้ย
เป็นความคิดตามกฎหมายต่างหาก ซึ่งแยกออกจากกันได้โดยถือว่า
คู่กรณีไม่ประสงค์จะให้ต้นเงินสูญไปด้วย ต้นเงินเป็นส่วนที่สมบูรณ์
สัญญาไม่เป็นโมฆะทั้งฉบับ น.๕.๓ ที่จำเลยมอบให้โจทก์ไว้เป็น
ประกันการกู้ยืม มิใช่หลักฐานแห่งการกู้ยืมเพราะไม่ใช่เอกสาร
ที่แสดงในตัวเองว่ามีกรุกยืมเงินกัน การที่โจทก์คืน น.๕.๓ ดังกล่าว
จึงไม่ใช่เป็นการเว้นคืนหลักฐานแห่งการกู้ยืม (ฎ.๑๒๕๐/๑๘)

 ๔) การนำสืบทการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
ถ้าอ้างว่าชำระหนี้ต้นเงินกู้ด้วยเงินสดแล้วไม่มีอย่างใดอย่างหนึ่งตาม
(๑.๑) (๑.๒) (๑.๓) ที่กล่าวมาแล้วจะนำสืบทชำระหนี้ไม่ได้
ฎ.๓๖/๕๕ การกู้ยืมเงินระหว่าง ส. กับจำเลยมีหลักฐานแห่งการกู้ยืม
เป็นหนังสือลงลายมือชื่อจำเลยซึ่งเป็นผู้ยืม แม้จำเลยอ้างว่าชำระหนี้แล้ว
แต่จำเลยก็ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้ให้ยืม ไม่มีการเว้นคืน
เอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมหรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสาร
นั้นแล้ว จำเลยจึงนำสืบทการใช้เงิน ไม่ได้เพราะต้องห้ามตาม ม.๖๕๓ ว.๒

 ๔) การนำสืบทการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
ฎ.๑๖๑๘/๒๕ มาตรา ๖๕๓ ว.๒ หากได้บังคับเฉพาะจะนำสืบทการใช้เงิน
ทั้งหมดไม่ ดังนั้น ถ้ามีการชำระต้นเงินเพียงบางส่วน ผู้ยืมจะนำสืบท
การใช้เงินได้ต่อเมื่อมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลง
ลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดง หรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้น
ฎ.๕๖๓๒/๖๒ จำเลยที่ ๑ ไม่มีพยานหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใด
อย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม
นั้นได้เว้นคืนแล้วหรือได้แทงเพิกถอนลงในเอกสารนั้นมาแสดง จึงยัง
ฟังไม่ได้ว่า จำเลยที่ ๑ ชำระหนี้ (เงินกู้) ตามฟ้องให้แก่โจทก์แล้ว

 ๔) การนำสืบทการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)
(๒) มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง หมายถึงการนำสืบทถึงการชำระหนี้ต้นเงินกู้
ด้วยเงินสด (หมายถึง ด้วยวิธีนำเงินสดมามอบให้ผู้ที่กู้โดยตรง)
แต่ถ้าเป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นหรือเป็นเรื่องตกลงระงับหนี้
ไม่อยู่ในบังคับ ม.๖๕๓ ว.๒ แม้ไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือ ไม่ได้เว้นคืน
เอกสารหรือไม่ได้แทงเพิกถอนลงในเอกสาร ก็สามารถชำระหนี้ได้ เช่น
ตีทรัพย์สินให้หนี้, โอนเงินทางไปรษณีย์ธนาคาร, นำเงินเข้าบัญชี,
มอบให้ปรับเงินบ้านญาติ, มอบสมุดคู่ฝากพร้อมใบถอนหรือ
บัตรเอทีเอ็ม, จ่ายด้วยเช็ค, หักค่าเช่าชำระหนี้เงินกู้ ฯลฯ

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๑๑๗/๑๐ การชำระหนี้เงินกู้ด้วยการโอนที่ดิน ให้เจ้าหนี้เป็นการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นซึ่งมิใช่การชำระหนี้ ด้วยเงินตามมาตรา ๓๒๑ แม้จะมีได้มีหลักฐาน การชำระหนี้เป็นหนังสือตาม ม.๖๕๓ ว.๒ ศาลก็รับฟัง พยานบุคคลที่นำสืบในเรื่องการชำระหนี้นั้นได้ เมื่อโอน ที่ดินชำระหนี้เงินกู้แล้วหนี้นั้นก็ระงับไป (เนติ ๖๕)

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๘๐๕๗/๕๖ โจทก์กู้ยืมเงินจำเลย เมื่อ ก.โอนที่ดินของตน เพื่อชำระหนี้กู้ยืมเงินที่จำนองที่ดินพิพาทเป็นประกันให้แก่ โจทก์แล้ว (ซึ่งเป็นการชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอย่างอื่นแทนการ ชำระด้วยเงินไม่อยู่ในบังคับ ม.๖๕๓ ว.๒) หนี้ตามสัญญา จำนองที่ดินพิพาทเป็นประกันย่อมระงับสิ้นไปตาม ม.๓๔๔ (๑) จำเลยจึงมีหน้าที่จดทะเบียนไถ่ถอนจำนองที่ดินพิพาท ให้แก่โจทก์

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๕๗/๖๑ จำเลยผู้กู้เงินฝากเข้าบัญชีเงินฝากของโจทก์ ผู้ให้กู้เพื่อชำระหนี้เงินกู้ที่กู้ยืมจากโจทก์ เป็นการชำระหนี้ ผ่านธนาคารที่โจทก์มีบัญชีเงินฝากเพื่อให้โจทก์ได้รับเงิน ที่ชำระหนี้ โดยไม่ได้ทำนิติกรรมโดยตรงต่อโจทก์ จึง ไม่อาจมีการกระทำตาม ม.๖๕๓ ว.๒ ได้ การที่โจทก์เจ้าหนี้ มิได้โต้แย้งไม่รับเงิน ถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าหนี้นยอมรับ ชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ตาม ม.๓๒๑ ว.๑ จำเลยมีสิทธินำสืบการชำระหนี้ให้แก่โจทก์ ด้วยการนำเงินฝากเข้าบัญชีโจทก์ได้ (ฎ.๑๐๒๒๗/๕๑)

ฎ.๓๐๕๖/๖๕ จำเลยไม่มีหลักฐานเป็นหนังสือลงลายมือชื่อโจทก์หรือ หลักฐานแห่งการกู้ยืมได้เวนคืนหรือแทงเพิกถอนเป็นพยานหลักฐาน ในคดี จึงต้องห้ามมิให้นำสืบเรื่องการชำระเงินกู้ยืม จึงไม่อาจ รับฟังคำเบิกความของจำเลยที่อ้างตนเองเป็นพยานว่า จำเลยชำระหนี้ เป็นเงินสดแก่โจทก์เป็นพยานหลักฐานได้ เพราะต้องห้ามตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๒ และ ป.วิ.พ. ม.๕๔ อย่างไรก็ตาม บทบัญญัติดังกล่าว ห้ามการนำสืบเฉพาะกรณีการใช้เงิน ไม่ห้ามการนำสืบกรณีการชำระหนี้ อย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ตาม ป.พ.พ. ม.๓๒๑ ว.๑ ซึ่งการนำสืบพยานบุคคลและพยานเอกสารว่า จำเลยชำระหนี้เป็นอย่างอื่น (โอนเงินเข้าบัญชีเงินฝาก) แทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ตาม ป.พ.พ. ม.๓๒๑ ว.๑ ไม่ต้องห้ามตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๒ และ ป.วิ.พ. ม.๕๔(ก)

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๕๖๘๘/๓๗ จำเลยนำสืบถึงวิธีการใช้เงินว่า จำเลย เป็นพนักงานองค์การโทรศัพท์แห่งประเทศไทย...ใน การรับเงินเดือนหรือเงินอื่นใด จำเลยจะรับผ่านบัญชี เงินฝากประเภทออมทรัพย์ซึ่งจำเลยเปิดบัญชีเงินฝาก ไว้ที่ธนาคารกรุงไทย และจำเลยได้มอบสมุดคู่ฝากเงิน ออมทรัพย์ตามบัญชีเงินฝากดังกล่าวพร้อมทั้งได้ มอบฉันทะให้โจทก์มีอำนาจถอนเงินจากบัญชีเงินฝาก เพื่อหักชำระหนี้แก่โจทก์ได้เดือนละ ๑,๕๐๐ บาท นับแต่ ม.ค.๒๕๒๗ ถึง ส.ค.๒๕๓๐ ดังนี้ การที่จำเลย นำสืบการใช้เงินต้นโดยวิธีดังกล่าวข้างต้นจำเลยก็ชอบ ที่จะทำได้ เพราะเป็นกรณีที่โจทก์ซึ่งเป็นเจ้าหนี้นยอมรับ การชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๓๕๕๗/๖๓ ส.ชำระหนี้ให้แก่โจทก์ โดยโจทก์รับบัตรเครดิตเอ็ม ของ ส. ไว้ถอนเงินจากบัญชีของ ส. กรณีนี้เป็นเรื่องที่เจ้าหนี้น ยอมรับการชำระหนี้เป็นอย่างอื่นแทนการชำระหนี้ที่ได้ตกลงกันไว้ ตาม ม.๓๒๑ ว.๑ ซึ่งไม่ต้องห้ามที่จำเลยจะนำสืบพยานบุคคล ให้ศาลเห็นถึงวิธีการชำระหนี้โจทก์ว่าได้ปฏิบัติต่อกันเช่นใด ทั้งไม่อยู่ในบทบังคับเฉพาะตาม ม.๖๕๓ ว.๒

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

กรณีได้รับชำระหนี้ด้วยเงินซึ่งได้จากการขายรถยนต์ ไม่ใช่ได้รับชำระหนี้ด้วยรถยนต์ จึงไม่มีประเด็นว่าได้รับชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอื่นหรือไม่
ฎ.๕๗๔/๒๒ ผู้จัดการมรดกของ ข. พ้องให้จำเลยชำระหนี้ตามสัญญาที่จำเลยยืมเงิน ข. จำเลยให้การว่า ข. บังคับให้จำเลยขายรถยนต์ได้เงิน ๖๐,๐๐๐ บาท และเงิน ๖๐,๐๐๐ บาท ข. ได้รับเป็นการชำระหนี้เงินกู้ทั้งหมด ดังนี้ คำให้การดังกล่าวมีความหมายว่า ข. ได้รับชำระหนี้ด้วยเงินซึ่งได้จากการขายรถยนต์ หากได้รับชำระหนี้ด้วยรถยนต์ไม่จึงไม่มีประเด็นว่า ข. ได้รับชำระหนี้ด้วยทรัพย์สินอื่นหรือไม่ เมื่อจำเลยไม่มีใบเสร็จรับเงินเป็นหลักฐานการใช้เงิน และยังมีได้เวณคินหนังสือสัญญากู้เงิน จำเลยจึงไม่มีสิทธินำพยานมาสืบตามข้อกล่าวอ้าง

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๑๙๗๒/๓๑ การที่คู่สัญญาทำสัญญากู้ยืมเงินขึ้นใหม่แทนหนังสือสัญญากู้ยืมเงินฉบับเก่าแสดงถึงเจตนาของคู่สัญญาว่าได้ตกลงระงับหนี้ตามสัญญาเก่าแล้วให้ใช้สัญญาใหม่แทน สัญญาเก่าเมื่อระงับไปแล้วก็ไม่มีผลบังคับใช้ ทั้งนี้เป็นไปตามข้อตกลงในการทำสัญญาใหม่นั้นเอง โจทก์จึงไม่มีสิทธิฟ้องตามสัญญาฉบับเก่าอีก กรณีนี้เป็นเรื่องตกลงระงับหนี้ ไม่ใช่การชำระหนี้ จึงไม่จำเป็นต้องมีใบเสร็จหรือเวณคินเอกสารตาม ม.๓๒๖

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

๓) มาตรา ๖๕๓ วรรคสอง หมายความว่าเฉพาะถึงการนำสืบใช้ต้นเงินที่กู้ยืมไปเท่านั้น ไม่เกินความถึงการใช้ดอกเบี้ย
ฎ.๒๔๓/๐๓ (ป) การนำสืบการใช้เงินว่าต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือตามที่บัญญัติไว้ใน ม.๖๕๓ ว.๒ นั้น หมายความว่าเฉพาะถึงการใช้ต้นเงินที่กู้ยืมไปเท่านั้น ไม่เกินความถึงการใช้ดอกเบี้ยด้วย การชำระดอกเบี้ยย่อมนำสืบด้วยพยานบุคคลได้
(ฎ.๑๓๓๒/๓๑)

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๖๗๐/๔๕ การนำสืบถึงการชำระดอกเบี้ย
ค้างชำระ มิใช่เป็นการนำสืบถึงการใช้ต้นเงิน จึงไม่ต้องมีหลักฐานเป็นหนังสือมาแสดงตาม ม.๖๕๓ ว.๒

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

ฎ.๔๗๕๕/๓๖ ป.พ.พ. ม.๖๕๓ว.๒ หมายถึงการนำสืบถึงการชำระต้นเงินเท่านั้นไม่รวมถึงการชำระดอกเบี้ยด้วย จำเลยจึงมีสิทธินำพยานบุคคลมาสืบถึงจำนวนดอกเบี้ยที่ชำระไปได้ ไม่ต้องห้ามตาม ป.วิ.พ.ม.๘(ข) เมื่อปรากฏว่าจำนวนดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้โจทก์ไปแล้ว มีจำนวนสูงกว่าจำนวนดอกเบี้ยที่โจทก์มีสิทธิจะได้อีกตามสัญญาและสัญญาจำนอง จึงต้องนำส่วนที่เกินไปชำระต้นเงินตาม ป.พ.พ. ม.๓๒๕ ว.๑ และเป็นหน้าที่โจทก์ที่จะต้องคิดยอดเงินมาให้ถูกต้อง เมื่อโจทก์คิดยอดหนี้มาไม่ถูกต้อง ขอบที่จะยกฟ้องแต่ไม่ตัดสิทธิที่จะยื่นฟ้องใหม่ภายในอายุความ

 ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ ว.๒)

หากเป็นคดีผู้บริโภค จำเลยในฐานะผู้บริโภคมีสิทธินำสืบพยานบุคคลถึงการชำระเงินได้โดยไม่อยู่ในบังคับ ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๒
ฎ.๔๕๕๔/๖๒ พร.บ.วิธีพิจารณาคดีผู้บริโภค พ.ศ.๒๕๕๑ ม.๑๐ ใช้ถ้อยคำว่าการฟ้องคดีผู้บริโภค ย่อมต้องหมายความรวมถึงการต่อสู้คดีของผู้บริโภคด้วย จำเลยในฐานะผู้บริโภคมีสิทธินำสืบพยานบุคคลถึงการชำระเงินได้โดยไม่อยู่ในบังคับว่าการนำสืบการใช้เงินต้องมีหลักฐานเป็นหนังสืออย่างใดอย่างหนึ่งลงลายมือชื่อผู้ให้ยืมมาแสดงหรือเอกสารอันเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมนั้นได้เวณคินแล้ว หรือได้ทางเพิกถอนลงในเอกสารนั้นแล้วตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๓ ว.๒

๓. กู้ยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

- ๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ วรรค ๒)
- ๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
- ๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ วรรค ๑)
- ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ วรรค ๒)
- ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ + พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)
- ๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

มาตรา ๖๕๔

ท่านห้ามมิให้คิดดอกเบี้ย
เกินร้อยละ ๑๕ ต่อปี...

พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา พ.ศ.๒๕๖๐

มาตรา ๔ บุคคลใดให้บุคคลอื่นกู้ยืมเงินหรือกระทำการใด ๆ อันมีลักษณะเป็นการอำพรางการให้กู้ยืมเงิน โดยมีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่งดังต่อไปนี้ ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสองปี หรือปรับไม่เกินสองแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

- (๑) เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้
- (๒) กำหนดข้อความอันเป็นเท็จในเรื่องจำนวนเงินกู้หรือเรื่องอื่น ๆ ไว้ในหลักฐานการกู้ยืมหรือตราสารที่เปลี่ยนมือได้เพื่อปิดบังการเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด หรือ
- (๓) กำหนดจะเอาหรือรับเอาซึ่งประโยชน์อย่างอื่นนอกจากดอกเบี้ย ไม่ว่าจะเป็เงินหรือสิ่งของหรือโดยวิธีการใด ๆ จนเห็นได้ชัดว่าประโยชน์ที่ได้รับนั้นมากเกินส่วนอันสมควรตามเงื่อนไขแห่งการกู้ยืม

หากไม่ใช่สัญญากู้ยืมเงินก็ไม่ตกอยู่
ในบังคับเรื่องดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงิน

ฎ.๕๑๐๒/๖๐ บันทึกรื้อคดีและสัญญา
ประณีประนอมยอมความระหว่างโจทก์กับ
จำเลย ไม่ใช่สัญญากู้ยืมเงิน จึงไม่ตกอยู่ใน
บังคับของ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกิน
อัตรา ฯ และ ป.พ.พ.ม.๖๕๔ แม้จะกำหนด
ดอกเบี้ยเกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี
ก็ไม่ตกเป็นโมฆะ (ฎ.๑๐๕๐/๑๒)

ผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสถาบันการเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเงินกู้
ได้เกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยไม่อยู่ในบังคับห้ามตาม ม.๖๕๔

ฎ.๕๓๐/๒๕๖๓ โจทก์เป็นผู้ประกอบการธนาคารพาณิชย์ซึ่งเป็นสถาบัน
การเงินมีสิทธิคิดดอกเบี้ยเงินกู้ได้เกินกว่าอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี โดยไม่อยู่ในบังคับ
ห้ามตาม ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ดังที่ธนาคารแห่งประเทศไทยออกประกาศโดยอาศัย
อำนาจตาม พ.ร.บ. ธุรกิจสถาบันการเงิน พ.ศ. ๒๕๕๑ ม.๓๗, ๔๐, ๔๖ กำหนดให้
โจทก์เรียกเก็บดอกเบี้ยจากถูกทนี้เช่นจำเลยได้ไม่เกินอัตราร้อยละ ๒๗ ต่อปี ตาม
ประกาศธนาคารแห่งประเทศไทยและประกาศของโจทก์และดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจาก
จำเลยอัตราร้อยละ ๒๕ ต่อปี เพิ่มจากที่คิดจากเดิมร้อยละ ๑๗ ต่อปี นั้น อาศัยเหตุที่
จำเลยคิดนัดคิดเงินใจชำระหนี้ ดอกเบี้ยส่วนที่เพิ่มจึงเป็นเบี้ยปรับตาม ป.พ.พ.
ม.๓๗๕ ซึ่งอยู่ในบังคับ ม.๓๗๓ วรรค ๑ อันเป็นเจตนารมณ์แห่งกฎหมายให้ศาลใช้
ดุลพินิจว่าเบี้ยปรับที่กำหนดตามสัญญาเหมาะสมและเป็นธรรมแก่กรณีหรือไม่
หากเห็นว่าเบี้ยปรับสูงเกินสมควร ศาลย่อมใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้
(ฎ.๕๓๗/๖๕)

นอกจากนี้ในปี ๒๕๖๔ มี
พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.
พ.ศ. ๒๕๖๔ ใช้บังคับตั้งแต่
วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔

พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๓
 มาตรา ๗ ถ้าจะต้องเสียดอกเบี้ยแก่กันและมีได้กำหนดอัตราดอกเบี้ยไว้
โดยนิติกรรมหรือโดยบทกฎหมายอันชัดเจน ให้ใช้อัตราร้อยละสามต่อปี
 อัตราตามวรรคหนึ่งอาจปรับเปลี่ยนให้ลดลงหรือเพิ่มขึ้น
 เพื่อให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจของประเทศได้โดยตราเป็น
 พระราชกฤษฎีกา โดยปกติให้กระทรวงการคลังพิจารณาทบทวน
 ทุกสามปีให้ใกล้เคียงกับอัตราเฉลี่ยระหว่างอัตราดอกเบี้ยเงินฝากกับ
 อัตราดอกเบี้ยเงินกู้ยืมของธนาคารพาณิชย์

พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๔
 มาตรา ๒๒๔ หนี้เงินนั้น ให้คิดดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดใน
อัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ บวกด้วยอัตราเพิ่มร้อยละสองต่อปี
ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่น
อันชอบด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น
 ห้ามมิให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด
 การพิสูจน์ค่าเสียหายอย่างอื่นนอกจากนั้น ให้พิสูจน์ได้

พ.ร.ก.แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ. พ.ศ.๒๕๖๔ มาตรา ๕
 มาตรา ๒๒๔/๑ ถ้าลูกหนี้มีหน้าที่ผ่อนชำระหนี้เงิน
เป็นงวด และลูกหนี้ผิดนัดไม่ชำระหนี้ในงวดใด
เจ้าหนี้อาจเรียกดอกเบี้ยในระหว่างเวลาผิดนัดได้
เฉพาะจากต้นเงินของงวดที่ลูกหนี้ผิดนัดนั้น
 ข้อตกลงใดขัดกับความในวรรคหนึ่ง ข้อตกลงนั้น
 เป็นโมฆะ

ดังนั้น การคิดดอกเบี้ย ณ ปัจจุบันนับแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔
อัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๗ วรรคหนึ่ง คือ อัตราร้อยละ ๓ ต่อปี
ส่วนอัตราดอกเบี้ยตามมาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง (ตอนต้น) คืออัตรา
ร้อยละ ๓ ต่อปี บวก อัตราเพิ่มร้อยละ ๒ ต่อปี เท่ากับ อัตราร้อยละ
๕ ต่อปี แต่ในอนาคตก็อาจแปรผันลดลงหรือเพิ่มขึ้นทั้งนี้ขึ้นอยู่กับ
อัตราที่กำหนดตามมาตรา ๗ วรรคสอง โดยพระราชกฤษฎีกาด้วย

ข้อกำหนดใน ม.๒๒๔ ว.๑ (ตอนท้าย)
ที่ว่า ถ้าเจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้
สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบ
ด้วยกฎหมาย ก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไป
ตามนั้น และตาม ว.๒ และ ว.๓
 ยังกำหนดไว้เหมือนกฎหมายเดิม

ใน ม.๖ และ ม.๗ แห่ง พ.ร.ก. ฉบับดังกล่าว
 ยังกำหนดให้ ม.๗ และ ม.๒๒๔ แห่ง ป.พ.พ. ซึ่ง
 แก้ไขเพิ่มเติม ให้ใช้แก่การคิดดอกเบี้ยหรือดอกเบี้ย
 ผิดนัดที่ถึงกำหนดเวลาชำระตั้งแต่วันที่ พ.ร.ก.นี้
 ใช้บังคับ แต่ไม่กระทบกระเทือนถึงการคิดดอกเบี้ย
หรือการคิดดอกเบี้ยผิดนัดในระหว่างช่วงเวลาก่อน
ที่ พ.ร.ก.นี้ใช้บังคับ

ดังนั้น ในการอ่านคำพิพากษาศาลฎีกาต้องสังเกต
การคิดดอกเบี้ยในกรณีตาม ป.พ.พ. ม.๗ และ
ม.๒๒๔ ก่อนวันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔ ก็คงคิดตาม
อัตราตาม ป.พ.พ. ม.๗ (เดิม) และ ม. ๒๒๔ (เดิม)
ส่วนการคิดดอกเบี้ยตั้งแต่วันที่ ๑๑ เมษายน ๒๕๖๔
เป็นต้นไป คงต้องคิดตามอัตราตาม ป.พ.พ. ม.๗
(ที่แก้ไขเพิ่มเติม) และ ม.๒๒๔ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)

กรณีคาบเกี่ยวดอกเบี้ยก่อนแก้ไข
ต.ย. วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ นายคำกู้ยืมเงินนายแดงตกลงคิดดอกเบี้ยแต่ไม่ระบุอัตราไว้
กำหนดคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ หลังจากครบกำหนดนายคำ
ไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย การคิดดอกเบี้ยจะเป็นดังนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔
ถึงวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๗ (เดิม)
ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เม.ย. ๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗ ต่อปี
ตาม ป.พ.พ. ม.๗ ๖.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ตั้งแต่วันที่ ๑ พ.ค. ๖๔ เป็นต้นไป คิด
ดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม. ๒๒๔ ๖.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)
ประกอบ ม.๗ ๖.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)

กรณีคาบเกี่ยวดอกเบี้ยก่อนแก้ไข
ต.ย. วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔ นายคำกู้ยืมเงินนายแดงตกลงคิดดอกเบี้ยแต่ไม่ระบุอัตราไว้
กำหนดคืนเงินพร้อมดอกเบี้ยวันที่ ๓๐ มี.ค. ๖๔ หลังจากครบกำหนดนายคำ
ไม่ชำระคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย การคิดดอกเบี้ยจะเป็นดังนี้ ตั้งแต่วันที่ ๑ ม.ค. ๖๔
ถึงวันที่ ๓๐ มี.ค. ๖๔ คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๗ (เดิม)
ตั้งแต่วันที่ ๑ เม.ย. ๖๔ ถึงวันที่ ๓๐ เม.ย. ๖๔ คิดดอกเบี้ยในอัตราร้อยละ ๗.๕ ต่อปี
ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ ๖.๑ (เดิม) ตั้งแต่วันที่ ๑๑ เม.ย. ๖๔ เป็นต้นไป คิดดอกเบี้ยใน
อัตราร้อยละ ๕ ต่อปี ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ ๖.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม) ประกอบ
ม.๗ ๖.๑ (ที่แก้ไขเพิ่มเติม)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม
จากทบทวนคดีข้างต้นจึงเห็นว่า **ปัจจุบัน**
เรื่องดอกเบี้ยในการกู้ยืมเงินกรณีที่ผู้ให้กู้
ไม่ใช่สถาบันการเงิน จะเป็นดังนี้
(๑) ถ้าตกลงไม่คิดดอกเบี้ย ก่อนผินัด
คิดดอกเบี้ยไม่ได้ แต่หลังผินัดคิด
ดอกเบี้ยได้ ๕ % ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ๖.๑
(ตอนต้น) ประกอบ ม.๗ ๖.๑

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม
(๒) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยแต่ไม่ระบุอัตรา
หรือระบุว่าดอกเบี้ยตามกฎหมายอย่างสูง
ก่อนผินัดคิดดอกเบี้ยได้ ๓ % ต่อปี ตาม
ม.๗ ๖.๑ หลังผินัดคิดดอกเบี้ยได้ ๕ %
ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ ๖.๑ (ตอนต้น) ประกอบ
ม.๗ ๖.๑

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม
(๓) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยไม่เกิน ๕ % ต่อปี เช่น ๒ % หรือ
๕ % ต่อปี ก่อนผินัดคิดดอกเบี้ยได้ตามนั้น แต่หลังผินัด
(ถ้าไม่ได้ตกลงดอกเบี้ยผินัดไว้)ก็คิดดอกเบี้ยได้ ๕ % ต่อปี
ตาม ม.๒๒๔ ๖.๑ (ตอนต้น) ประกอบ ม.๗ ๖.๑ แต่ถ้าตกลง
ดอกเบี้ยผินัดไว้ต่างหากด้วย เช่น ดอกเบี้ยผินัด ๑๕ %
ต่อปี ถือว่าดอกเบี้ยผินัดในส่วนที่เพิ่มจากดอกเบี้ยเดิม
เป็นเบี้ยปรับ หากศาลเห็นว่าเป็นเบี้ยปรับที่สูงเกินสมควร
ย่อมใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๔) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ย ๘ % (หรือ ๑๐ %) ต่อปีก่อนคิดนัดคิดดอกเบี้ยได้ตามนั้น หลังคิดนัดถ้าไม่ได้ตกลงดอกเบี้ยคิดนัดไว้ก็คิดดอกเบี้ยได้ ๘ % (หรือ ๑๐ %) ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ วรร.๑ (ตอนท้าย) (ถือว่าเป็นกรณีที่เจ้าหนี้อาจจะเรียกดอกเบี้ยได้สูงกว่านั้นโดยอาศัยเหตุอย่างอื่นอันชอบด้วยกฎหมายก็ให้คงส่งดอกเบี้ยต่อไปตามนั้น) แต่ถ้าตกลงดอกเบี้ยคิดนัดไว้ต่างหากด้วย เช่น ดอกเบี้ยคิดนัด ๑๕ % ต่อปี ถือว่าดอกเบี้ยคิดนัดในส่วนที่เพิ่มจากดอกเบี้ยเดิมเป็นเบี้ยปรับหากศาลเห็นว่าเป็นเบี้ยปรับที่สูงเกินสมควรยอมใช้ดุลพินิจลดจำนวนเบี้ยปรับลงได้

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

(๕) ถ้าตกลงคิดดอกเบี้ยเกินกฎหมาย หรือระบุดอกเบี้ยตามกฎหมายแต่เวลาคิดกันจริงเกินกฎหมาย ดอกเบี้ยก่อนคิดนัดโมฆะทั้งหมด (เนติ ๔๗) แต่ถือว่าข้อตกลงดอกเบี้ยดังกล่าวเท่านั้นที่ตกเป็นโมฆะ (เนติ ๗๓) ส่วนต้นเงินยังสมบูรณ์ และแม้เอาดอกเบี้ยที่โมฆะรวมต้นเงินกรอกในสัญญาผู้เฉพาะต้นเงินก็ยังสมบูรณ์ (เนติ ๖๕) และหลังคิดนัดยังคิดดอกเบี้ยได้ ๕ % ต่อปี ตาม ม.๒๒๔ วรร.๑ (ตอนต้น) ประกอบ ม.๗ วรร.๑

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม

ฎ.๕๐๕๖/๖๒ โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน...เป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตรา ฯ ประกอบ ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยยอมตกเป็นโมฆะ...หนี้ดังกล่าวเป็นหนี้เงินโจทก์ยอมมีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด (ปัจจุบันอัตราร้อยละ ๕ ต่อปี) ตาม ป.พ.พ. ม.๒๒๔ วรร.๑ (ปัจจุบันประกอบ ม.๗ วรร.๑)

ฎ.๖๐๔๐/๕๕ นอกจากดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่ระบุไว้ในสัญญากู้ยืมเงินแล้ว จำเลยยังชำระดอกเบี้ยเงินกู้ให้อีกร้อยละ ๕ ต่อเดือน แสดงว่า โจทก์เรียกดอกเบี้ยเกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเกินกว่าอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้ฝ่าฝืนต่อ พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ ประกอบ ป.พ.พ. มาตรา ๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยจึงเป็นโมฆะ โจทก์ยอมไม่เอาอาศัยสัญญาผู้เรียกเอาดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของดอกเบี้ยที่เรียกกันจริงได้ตามฟ้อง แต่การที่จำเลยเป็นผู้ผิดนัดโจทก์ที่มีสิทธิคิดดอกเบี้ยในระหว่างผิดนัด ตาม ป.พ.พ. มาตรา ๒๒๔ วรรคหนึ่ง (ปัจจุบันประกอบ ม.๗ วรร.๑ อัตราร้อยละ ๕ ต่อปี) (ฎ.๒๒๐๘/๖๔, ๒๑๔๓/๖๖) (ฎ.๑๓๘๓๕/๕๓, ๕๒๘๘/๕๑ (ป)... เงินที่โจทก์คิดเป็นค่าบริการครั้งแรกและค่าธรรมเนียมการใช้วงเงินดังกล่าวจึงเป็นดอกเบี้ยของสัญญากู้ยืมเงิน...)

ตัวอย่างกรณีผู้ให้กู้เป็นสถาบันการเงิน

ฎ.๑๓๑๓/๖๔ ข้อตกลงในเรื่องดอกเบี้ยตามสัญญาเงินฝากฝืนต่อประกาศของธนาคารแห่งประเทศไทย อันเป็นการต้องห้ามตาม พ.ร.บ.การธนาคารพาณิชย์ฯ ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. ม.๑๕๐ แม้ว่าในทางปฏิบัติบางช่วงเวลาโจทก์จะคิดดอกเบี้ยจากจำเลยที่ ๑ ต่ำกว่าอัตราที่ระบุไว้ในสัญญา ก็ไม่ทำให้ข้อตกลงดอกเบี้ยที่ตกเป็นโมฆะกลับเป็นข้อตกลงที่ชอบด้วยกฎหมายไปได้

กรณีข้อตกลงดอกเบี้ยตกเป็นโมฆะ
จะยังบังคับหนี้เงินกู้ในส่วนต้นเงิน
ได้หรือไม่

แม้หนังสือสัญญากู้ยืมเงินตกลงดอกเบี้ย
เกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เฉพาะข้อตกลง
ดอกเบี้ยดังกล่าวเท่านั้นที่ตกเป็นโมฆะ แต่
หนี้เงินกู้ในส่วนต้นเงินยังคงสมบูรณ์อยู่
(ฎ.๑๐๐/๒๕๖๒ (เนติ) และ (เนติ ๗๓))

 ธงคำตอบเนติ ๗๓ ข้อ ๕ ย่อหน้าที่ ๒
กรณีนายมรกต แม้หนังสือสัญญากู้ยืมเงิน
ตกลงดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด
เฉพาะข้อตกลงดอกเบี้ยดังกล่าวเท่านั้น
ที่ตกเป็นโมฆะ แต่หนี้เงินกู้ในส่วน
ต้นเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท ยังคงสมบูรณ์อยู่
สัญญาจ้างองที่คืนจึงมีผลบังคับตาม
จำนวนหนี้ต้นเงินที่สมบูรณ์....

ฎ.๒๔๖๓/๕๘ เมื่อจำเลยยอมรับว่า สัญญาจ้างองที่คืนพิพาท
เกิดจากการนำมูลหนี้ต่าง ๆ ที่มีก่อนหน้านั้น (หนี้กู้ยืมเงิน) มา
รวมเป็นยอดหนี้จ้างอง ต้องถือว่าหนี้ประธานคือ หนี้กู้ยืมเงิน
ซึ่งถือเอาสัญญาจ้างองเป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเงินนั้น สามารถ
แบ่งแยกดอกเบี้ย (เกินอัตราร้อยละ ๑๕ และคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระโดยมิได้มีการตกลงเป็นหนังสือ) ออกจากต้นเงินได้
ดังนั้น หนี้ในส่วนต้นเงินจึงมิได้ตกเป็นโมฆะไปด้วย
(ฎ.๒๖๕๗/๓๔, ๑๐๐/๖๒) (เทียบ ฎ.๑๕๓๗/๓๗) (เนติ ๖๕))

 ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม
(๖) ดอกเบี้ยที่เกินอัตราที่
กฎหมายกำหนดที่ผู้ให้กู้
เรียกไว้จากผู้กู้ แม้ผู้กู้ยอม
ชำระ ผู้ให้กู้ก็ไม่มีสิทธิได้
ดอกเบี้ยดังกล่าว ต้องนำไป
หักต้นเงิน (ฎ.๕๓๗๖/๖๐(ป))

ระวางฎีกากลุ่มนี้ผลถูกกลับโดย ฎ.๕๓๗๖/๖๐(ป) ไปแล้ว
ฎ.๖๒๒๓/๔๔ การที่จำเลยชำระดอกเบี้ยเงินกู้
เกินอัตราตามกฎหมายให้แก่โจทก์ไป เป็นการ
ชำระหนี้ตามอำเภอใจโดยรู้ว่าคุณไม่มีความ
ผูกพันที่จะต้องชำระ จำเลยจึงไม่มีสิทธิจะได้รับ
ดอกเบี้ยจำนวนที่ชำระไปแล้วคืน ตาม ม.๔๐๗
จำเลยไม่มีสิทธินำไปหักกลบลบหนี้กับต้นเงินกู้ที่
จำเลยยังไม่ได้ชำระ(เนติ ๖๕)(ฎ.๘๘/๑๕(เนติ๔๗))

ฎ.๕๓๗๖/๖๐(ประชุมใหญ่)
ฎ.๕๓๗๖/๖๐ (ป) การที่จำเลยยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่โจทก์
ถือได้ว่าเป็นการชำระหนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๑๑ จำเลยหา
อาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่ชำระได้ไม่ แต่ในข้อนี้ศาลฎีกาโดยมติที่ประชุมใหญ่
เห็นว่า โจทก์ในฐานะผู้ให้กู้เป็นฝ่ายเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้จากจำเลย
เมื่อข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยเป็นโมฆะแล้วและจำเลยไม่อาจเรียกร้องให้คืนเงินดอกเบี้ยที่
ชำระฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายได้ โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าวด้วย ต้อง
นำดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ ๗,๕๐๐ บาท ไปหักเงินต้นตามหนังสือสัญญากู้เงิน
ฉบับที่หนึ่ง คงเหลือหนี้เงินกู้ตามหนังสือสัญญากู้เงินฉบับนี้ ๔๒,๕๐๐ บาท (เนติ ๗๓)
(ฎ.๘๓๐/๖๑, ๖๒๓๗/๖๑, ๕๐๕๖/๖๒, ๘๖/๖๓, ๒๕๓๒/๖๕)

ฎ.๑๕๒/๖๓ จำเลยกู้เงินโจทก์เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท แต่ภายหลังมีการแก้ไขจำนวนเงินกู้ เป็น ๑๕๐,๐๐๐ บาท โดยจำเลยมิได้ยื่นยินยอม หนังสือสัญญาเงินจึงเป็นเอกสารปลอม แต่หาใช่ว่าจะใช้เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืมเพื่อฟ้องร้องไม่ได้เสียทั้งหมดไม่ ยังคงใช้เป็น หลักฐานแห่งการกู้ยืมเพื่อฟ้องร้องให้จำเลยรับผิดชอบจำนวนเงินที่ถูกดัดก่อนแก้ไขได้ จำเลยกู้เงินจากโจทก์เพียง ๒๐,๐๐๐ บาท ดอกเบี้ยที่โจทก์คิดจากจำเลยเดือนละ ๒,๐๐๐ บาท เท่ากับร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน เกินกว่าร้อยละ ๑๕ ต่อปี ตามที่บัญญัติห้ามไว้ใน ป.พ.พ. ม. ๖๕๔ และเป็นการกระทำอันเป็นความผิดตาม พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราฯ ... การที่โจทก์คิดดอกเบี้ยจากจำเลยในอัตราดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เป็นการต้องห้ามขัดแย้ง โดยกฎหมาย ตกเป็นโมฆะตาม ป.พ.พ. ม.๑๕๐ โจทก์ย่อมไม่มีสิทธิเรียกเก็บดอกเบี้ยจาก จำเลย คงเรียกร้องได้เฉพาะเงินต้นที่จำเลยไปซึ่งแยกออกจากส่วนดอกเบี้ยที่ตกเป็น โมฆะ และต้องนำดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ไปหักชำระออกจากต้นเงินและเมื่อ มีจำนวนเกินกว่าเงินต้นที่กู้ จำเลยจึงไม่ต้องรับผิดชอบโจทก์

ฎ.๕๐๕๖/๖๒ โจทก์คิดดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน โดยจำเลยได้ชำระดอกเบี้ย อัตราร้อยละ ๑๐ ต่อเดือน มาโดยตลอด ดอกเบี้ยที่จำเลยชำระไปดังกล่าวจึงเกิดจาก การเรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนด เป็นการฝ่าฝืน พ.ร.บ.ห้ามเรียกดอกเบี้ย เกินอัตราฯ ประกอบ ป.พ.พ. ม.๖๕๔ ข้อตกลงเรื่องดอกเบี้ยยอมตกเป็นโมฆะ การที่ จำเลยยอมชำระดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมายกำหนดไว้แก่โจทก์ ถือได้ว่าเป็นการชำระ หนี้ฝ่าฝืนข้อห้ามตามกฎหมายตาม ป.พ.พ. มาตรา ๔๑๑ จำเลยไม่อาจเรียกร้องให้คืน เงินดอกเบี้ยที่ชำระไป แต่โจทก์ก็ย่อมไม่มีสิทธิได้ดอกเบี้ยดังกล่าว หากแต่ต้องนำ ดอกเบี้ยที่จำเลยชำระให้แก่โจทก์ไปหักเงินต้น...(ฎ.๒๐๗๒/๖๔)

ฎ.๓๑๔๐/๖๕ จำเลยกู้ยืมเงินโจทก์ ๑๐๐,๐๐๐ บาท โจทก์หัก ดอกเบี้ยไว้ ๑๐,๐๐๐ บาท จำเลยรับเงินเพียง ๙๐,๐๐๐ บาท โจทก์มีสิทธิฟ้องเรียกให้จำเลยชำระเงิน ๑๐๐,๐๐๐ บาท อันเป็นหนี้ที่แท้จริงได้ แต่โจทก์หักดอกเบี้ย ๒ เดือน เป็นเงิน ๑๐,๐๐๐ บาท เกินกว่าอัตราดอกเบี้ยที่กฎหมาย กำหนด เป็นโมฆะ ต้องนำดอกเบี้ยไปหักต้นเงินที่จำเลย กู้ยืมไปจากโจทก์ คงเหลือหนี้เงินกู้ยืม ๙๐,๐๐๐ บาท

**คำพิพากษาศาลฎีกา
ต่อไปนี้มีข้อเท็จจริง
เป็นกรณีพิเศษจึง
ไม่ให้หักกับต้นเงิน**

ฎ.๓๔๕/๖๕ ข้อความตามที่ระบุในสำเนาใบหุ้ญกู้ มีสาระสำคัญว่าจำเลยที่ ๑ ได้รับเงินไปจากโจทก์ ๒,๐๐๐,๐๐๐ บาท และจะชำระคืนภายในวันที่ ๒๕ เม.ย. ๒๕๕๘ อันถือได้ว่ามีข้อความครบถ้วน เพียงพอให้รับฟังได้ว่า เป็นหลักฐานแห่งการกู้ยืม เป็นหนังสือตาม ม.๖๕๓ ๖.๑

ฎ.๓๔๕/๖๕ โจทก์และจำเลยที่ ๑ ประสงค์จะก่อนนิติสัมพันธ์กันในฐานะ ผู้ถือหุ้ญและผู้ออกหุ้ญ ซึ่งจำเลยที่ ๑ ต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามบทกฎหมาย ในเรื่องการออกหุ้ญอื่นเป็นความรับผิดชอบและอยู่ในความรู้เห็นของจำเลยที่ ๑ เพียงฝ่ายเดียว และไม่ปรากฏว่าโจทก์ซึ่งลงทุนในฐานะผู้ถือหุ้ญกระทำโดยไม่สุจริต แม้ผลตอบแทนที่จำเลยที่ ๑ ชำระแก่โจทก์จะถือเป็นดอกเบี้ยเกินอัตราที่กฎหมาย กำหนดและตกเป็นโมฆะก็ตาม แต่จำเลยที่ ๑ เป็นผู้กำหนดผลตอบแทนเองถือว่า จำเลยที่ ๑ กระทำการตามอำเภอใจเหมือนหนึ่งว่าเพื่อชำระหนี้โดยรู้อยู่ว่าตน ไม่มีความผูกพันที่จะต้องชำระตาม ม.๔๐๗ จำเลยที่ ๑ จึงไม่อาจเรียกร้องคืน ด้วยการนำมาคิดหักลบกับต้นเงินกู้ยืมที่จำเลยที่ ๑ ต้องชำระแก่โจทก์ได้

 ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

การตกลงให้อาดอกเบี้ยทบต้น
ตั้งแต่ขณะทำสัญญากู้ยืมเงิน
ทำได้หรือไม่

 ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ม.๖๕๕ ว.๑ การตกลงให้อาดอกเบี้ยทบต้นนั้น
ตกลงกันได้ตั้งแต่ขณะทำสัญญากู้ยืมเงินหรือ
จะตกลงภายหลังทำสัญญากู้ยืมเงินก็ได้ โดยทำ
เป็นหนังสือ (ผู้กู้ลงลายมือชื่อฝ่ายเดียวก็พอ)
แต่ต้องตกลงให้ชัดเจนว่าดอกเบี้ยที่ค้างชำระ
ไม่น้อยกว่า ๑ ปี จึงจะทบต้นได้ แต่ถ้าไปตกลงว่า
ผิคนัดไม่ส่งดอกเบี้ยรายเดือนให้ทบต้นได้เป็นโมฆะ
(แต่ต้นเงินและอัตราดอกเบี้ยตามกฎหมายยังสมบูรณ์)

 ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๒๕๑๘/๓๐ คู่สัญญากู้ยืมเงินตกลงกันเป็นหนังสือ
ให้อาดอกเบี้ยที่ค้างชำระเป็นเวลาหนึ่งปีทบเข้ากับ
ต้นเงินแล้ว ให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากัน
นั้น ม.๖๕๕ ว.๑ มีได้บังคับว่าต้องกระทำเมื่อดอกเบี้ย
ค้างชำระครบหนึ่งปีแล้วเท่านั้น ดังนั้น แม้จะตกลงกัน
ไว้ตั้งแต่ขณะทำสัญญาข้อตกลงนี้ก็ไม่เป็นโมฆะ
(ฎ.๓๓๗๓/๖๕)

ฎ.๒๓๐๒/๖๕ สัญญากู้ยืมเงิน ระบุว่า หากลูกหนี้ผิคนัดชำระดอกเบี้ย
ดอกเบี้ยที่ค้างชำระเป็นเวลา ๑ ปี หรือมากกว่าจะถูกนำไปรวมกับ
ต้นเงินเดิมและจำนวนทั้งหมดคือเป็นต้นเงินและดอกเบี้ยจะคำนวณ
ตามยอดต้นเงินใหม่ ซึ่งข้อสัญญานี้มีผลใช้บังคับได้ตาม ม.๖๕๕ ว.๑
เมื่อลูกหนี้ผิคนัดไม่ชำระดอกเบี้ยอัตราร้อยละ ๑๕ ต่อปี ให้แก่เจ้าหนี้
เกินกว่า ๑ ปี เจ้าหนี้อย่อมมีสิทธินำดอกเบี้ยที่เกิดขึ้นทั้งหมดภายใน ๑ ปี
รวมกับต้นเงินเดิมเป็นต้นเงินใหม่แล้วคิดดอกเบี้ยจากจำนวน
ต้นเงินใหม่นั้นและคำนวณเช่นนี้ไปจนถึงวันที่ศาลมีคำสั่งให้ฟื้นฟู
กิจการของลูกหนี้ได้ มิใช่จะต้องรอให้ดอกเบี้ยเดือนที่ ๒ ถึง ๑๒
ครบกำหนด ๑ ปี ของแต่ละเดือนก่อนจึงจะนำมาทบเข้ากับต้นเงิน

 ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๓๑๘๘/๓๘ ข้อตกลงที่จำเลยยินยอมให้โจทก์นำดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระเกิน ๑ ปี มาทบกับยอดเงินกู้เป็นเงินต้นแล้วคิด
ดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันนั้นได้ เมื่อโจทก์นำดอกเบี้ย
ที่ค้างชำระเกิน ๑ ปี มาทบรวมกับยอดเงินต้นแล้ว ดอกเบี้ย
ที่ทบนั้นก็กลายเป็นเงินต้น ไม่เป็นดอกเบี้ยที่ค้างอีกต่อไป
ข้อตกลงดังกล่าวมีผลใช้บังคับได้ตาม ม.๖๕๕ ว.๑ ซึ่งไม่อยู่
ในบังคับข้อห้ามไม่ให้คิดดอกเบี้ยซ้อนดอกเบี้ยในระหว่าง
ผิคนัดตาม ม.๒๒๔ ว.๒

 ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๓๔๒/๔๐ ม.๖๕๕ ว.๑ หากได้บัญญัติว่าข้อตกลงให้คิด
ดอกเบี้ยทบต้นดังกล่าวนั้นจะต้องทำเป็นหนังสือและ
ลงลายมือชื่อของผู้กู้กับผู้ให้กู้ไม่ เมื่อข้อตกลงดังกล่าว
ได้ทำเป็นหนังสือลงลายมือชื่อผู้กู้ซึ่งเป็นผู้ได้รับผลเสีย
จากข้อตกลงดังกล่าวแล้ว ย่อมต้องตามเจตนารมณ์ของ
กฎหมายและไม่มีเหตุผลหรือความจำเป็นใดๆที่จะ
ต้องบังคับให้ลงลายมือชื่อผู้ให้กู้

ข้อตกลงตามสัญญาที่ให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระไม่น้อยกว่า ๑ ปี ทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันมีลักษณะเป็นการเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดในรูปดอกเบี้ยทบต้นไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกอันเกิดจากการไม่ชำระหนี้ จึงเป็นเบี้ยปรับ

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

ฎ.๑๓๐๑/๖๖ ข้อตกลงตามสัญญาที่ให้เอาดอกเบี้ยที่ค้างชำระไม่น้อยกว่า ๑ ปี ทบเข้ากับต้นเงินแล้วให้คิดดอกเบี้ยในจำนวนเงินที่ทบเข้ากันมีลักษณะเป็นการเรียกเอาค่าสินไหมทดแทนที่กำหนดในรูปดอกเบี้ยทบต้นไว้ล่วงหน้าเพื่อความสะดวกอันเกิดจากการที่ชำระหนี้ที่ ๑ ไม่ชำระหนี้ จึงเป็นเบี้ยปรับตาม ม.๓๗๘ หากสูงเกินส่วนศาลมีอำนาจลดเบี้ยปรับลงเป็นจำนวนพอสมควรได้ตาม ม.๓๗๓ ว.๑ ที่ศาลชั้นต้นวินิจฉัยว่า ข้อตกลงดังกล่าวเป็นเบี้ยปรับที่สูงเกินส่วนและใช้ดุลพินิจลดเบี้ยปรับลงโดยกำหนดให้โจทก์คิดดอกเบี้ยทบต้นได้ครั้งเดียวขอแล้ว (ฎ.๒๐๘๖/๖๖)

๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๕)

แม้ข้อความเกี่ยวกับดอกเบี้ยทบต้นที่ฝ่าฝืน ม.๖๕๕ ว.๑ จะเป็นโมฆะ ทำให้ห้ามคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ย แต่ยังคิดดอกเบี้ยอย่างธรรมดาตาม อัตราที่ไม่เกินกฎหมายกำหนดได้

ฎ.๑๕๒๗/๑๗ จำเลยกู้เงินโจทก์โดยเอาที่ดินจำนวนเป็นประกันหนึ่งตกลงให้ดอกเบี้ยร้อยละ ๑๕ สตางค์ต่อเดือน ส่งดอกเบี้ยทุกเดือน ถ้าผู้กู้ผิดนัดไม่ส่งดอกเบี้ย ผู้กู้ยอมให้ดอกเบี้ยที่ค้างชำระทบเข้าเป็นต้นเงิน ผู้กู้ต้องเสียดอกเบี้ยในอัตราเดียวกัน ดังนี้ เป็นการให้คิดดอกเบี้ยได้ทันทีที่ผู้กู้ผิดนัดไม่ชำระดอกเบี้ยเดือนที่ค้าง ข้อความที่เกี่ยวกับดอกเบี้ยทบต้นตามสัญญาโดยการจำนองรายนี้จึงฝ่าฝืน ม.๖๕๕ และเป็นโมฆะ โจทก์จึงเรียกดอกเบี้ยทบต้นจากจำเลยไม่ได้ คงคิดดอกเบี้ยได้อย่างธรรมดาในอัตราร้อยละ ๑๕ สตางค์ต่อเดือน (เนติ๖๘) (ฎ.๕๔๓/๑๐, ๒๖๘๗/๒๒, ๑๐๒๐๘/๕๕)

ฎ.๓๘๘/๕๖ ฟังได้ว่า เงิน ๓๐,๐๐๐ บาท เป็นดอกเบี้ยที่ค้างชำระจากต้นเงินกู้ตามหนังสือสัญญากู้ยืมเงินอื่นที่โจทก์นำดอกเบี้ยที่ค้างชำระดังกล่าวมารวมเป็นเงินกู้ ๓๓๐,๐๐๐ บาท แล้วคิดดอกเบี้ย ๑๕% ต่อปีจากดอกเบี้ยค้างชำระ ๓๐,๐๐๐ บาทด้วย เป็นการคิดดอกเบี้ยในดอกเบี้ยที่ค้างชำระซึ่งต้องห้ามตาม ม.๖๕๕ ว.๑ แต่พฤติการณ์ที่ทำ ๘.ญ.ฎ.ไว้แก่โจทก์นั้น ถือได้ว่าจำเลยเจตนาให้ส่วนต้นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท มีผลผูกพันและบังคับได้แยกจากส่วนที่เป็นดอกเบี้ยค้างชำระดังกล่าว จำเลยต้องรับผิดดอกเบี้ยจากต้นเงิน ๓๐๐,๐๐๐ บาท (ฎ.๑๐๕๘๘/๕๑)

๕) ม. ๖๕๕ ว.๒

ฎ.๒๓๘๗/๔๕ สัญญาบัญชีเดินสะพัดเป็นสัญญาลักษณะพิเศษที่กฎหมายให้สิทธิแก่เจ้าหนี้ที่จะคำนวณดอกเบี้ยทบต้นเอาแก่ลูกหนี้ได้ แต่หลังจากที่สัญญาเลิกกันแล้วสิทธิในการคำนวณดอกเบี้ยทบต้นย่อมหมดไป (ฎ.๔๒๒๑/๖๔ เมื่อสัญญาบัญชีเดินสะพัดเลิกกัน คงมีสิทธิคิดดอกเบี้ยแบบไม่ทบต้นต่อไปตามอัตราที่ระบุในสัญญา)

๓. กุยืมเงิน (ม.๖๕๓ - ม.๖๕๖)

- ๑) บริบูรณ์ต่อเมื่อส่งมอบเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๐ วรร.๒)
- ๒) กำหนดเวลาชำระหนี้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๒)
- ๓) หลักฐานแห่งการกู้ยืม (ม. ๖๕๓ วรร.๑)
- ๔) การนำสืบการใช้เงินกู้ยืม (ม. ๖๕๓ วรร.๒)
- ๕) ดอกเบี้ยในการกู้ยืม (ม. ๖๕๔, ๖๕๕ + พ.ร.บ. ห้ามฯ + พ.ร.ก. แก้ไขเพิ่มเติม ป.พ.พ.)
- ๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

(๑) ม.๖๕๖ วรร.๑ เช่น สัญญากู้เงินระบุ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท แต่ส่งมอบรถแทนเงินกู้ ถ้าราคาตามราคาท้องตลาดขณะนั้น ๖๐๐,๐๐๐ บาท ถือว่ากู้กัน ๖๐๐,๐๐๐ บาท (ถ้าสัญญาตกลงว่าราคา ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ทั้งที่ราคาท้องตลาด ๖๐๐,๐๐๐ บาท เป็นโมฆะเฉพาะข้อตกลงนี้ตาม ม.๖๕๖ วรร.๓)

๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

(๒) ม.๖๕๖ วรร.๒ เช่น สัญญากู้เงินระบุ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาท ตกลงโอนที่ดินตีใช้หนี้ ถ้าตกลงกันไม่ว่าจะทำสัญญาหรือภายหลังก็ตามถ้าไม่คำนึงถึงราคาที่ดิน เช่น ที่ดินมีราคาท้องตลาดขณะส่งมอบสูงกว่านี้ ถือว่าฝ่าฝืน ม.๖๕๖ วรร.๒ (ฎ.๑๗๐๕๗/๒๕๕๕ แม้จะเป็นข้อตกลงระหว่างบุคคลภายนอกกับผู้ให้กู้ยืมถ้าขัดต่อ ม.๖๕๖ วรร.๒ ก็เป็นโมฆะเช่นเดียวกัน (พษ๕๗)) แต่เป็นโมฆะเฉพาะข้อตกลงนี้ตาม ม.๖๕๖ วรร.๓ ผู้กู้เรียกที่ดินคืนได้และผู้ให้กู้ก็มีสิทธิเรียกเงินกู้ ๑,๐๐๐,๐๐๐ บาทได้ แต่ถ้าขณะโอนที่ดินใช้หนี้ ที่ดินมีราคาท้องตลาดเท่ากับหนี้ไม่โมฆะ

๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๓๔๓๗/๕๕ การที่จำเลยตกลงรับโอนที่ดินพิพาททั้งสองแปลง ตีใช้หนี้จากโจทก์ถือได้ว่าเป็นการที่จำเลยผู้ให้กู้ยอมรับเอาสิ่งของหรือทรัพย์สินอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินกู้ ซึ่งไม่ปรากฏว่าได้มีการตกลงว่ามีการคิดราคาที่ดินพิพาททั้งสองแปลงเป็นจำนวนเท่ากับราคาท้องตลาดในเวลาและ ณ สถานที่ส่งมอบ คือเวลาจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์ ข้อตกลงจึงขัดต่อ ม.๖๕๖ วรร.๒ ตกเป็นโมฆะตาม ม.๖๕๖ วรร.๓

๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๒๖๗/๒๔ ผู้ตายกู้ยืมเงินผู้ร้องไปโดยทำสัญญากับผู้ร้องว่า ถ้าชำระหนี้ไม่ได้จะโอนที่ดินทั้งหมดให้แก่ผู้ร้องเป็นการชำระหนี้แทน เป็นการตกลงให้เอาทรัพย์สินชำระหนี้แทนเงินกู้ยืมโดยมิได้คำนึงถึงราคาทรัพย์สินในเวลาและสถานที่ส่งมอบฝ่าฝืน ม.๖๕๖ วรร.๒ ตกเป็นโมฆะตาม วรร.๓ ผู้ร้องจึงไม่มีสิทธิบังคับให้มีการโอนที่ดินมรดกเป็นการชำระหนี้แก่ผู้ร้องคงมีแต่สิทธิขอให้บังคับชำระหนี้อันเป็นสิทธิของเจ้าหนี้โดยทั่วไป (ฎ.๔๒๗๗/๕๗, ๓๔๓๗/๕๕)

๖) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)

ฎ.๑๗๐๕๗/๕๕ ข้อตกลงดังกล่าวหาก ป.ไม่ชำระหนี้เงินกู้ให้แก่จำเลยเมื่อครบกำหนดตามสัญญา ก็ให้สิทธิจำเลยโอนที่ดินพิพาททั้งสองแปลงเพื่อชำระหนี้เงินกู้ได้ทันทีโดยไม่คำนึงถึงราคาที่ดินพิพาทว่าจะเท่ากับราคาท้องตลาดในเวลาและสถานที่ส่งมอบคือเวลาจดทะเบียนโอนกรรมสิทธิ์หรือไม่ ข้อตกลงดังกล่าวจึงขัดต่อมาตรา ๖๕๖ วรรคสอง ย่อมตกเป็นโมฆะตามมาตรา ๖๕๖ วรรคสาม แม้จะเป็นข้อตกลงระหว่างโจทก์ซึ่งเป็นบุคคลภายนอกกับจำเลยซึ่งเป็นผู้ให้กู้ยืมก็เป็นโมฆะตาม บทบัญญัติดังกล่าวเช่นเดียวกัน (พษ ๕๗)

 บ) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)
ฎ.๗๗๘/๘๗ สัญญากู้ยืมข้อความว่า ถ้าเกินกำหนดจ่ายยอม
ไปโอนกรรมสิทธิ์ที่ให้แก่โจทก์ แต่โจทก์มิได้ฟ้องขอให้
จำเลยโอนคดีให้โจทก์โดยมิได้คำนึงถึงราคาตลาด โจทก์
ได้ฟ้องขอให้จำเลยชำระเงินกู้คืน ม.๖๕๖ ว.๒ และ ว.๓ นั้น
ข้อตกลงที่เป็นโมฆะก็เฉพาะในเรื่องคิดราคาทรัพย์สินที่ชำระหนี้
แทนเงินหาทำให้สัญญาสูญไปทั้งฉบับไม่

 บ) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)
ฎ.๔๑๔๔/๓๒ โจทก์กู้ยืมเงินจำเลยที่ ๒
โดยจำนองที่พิพาทเป็นประกัน ต่อมา
โจทก์ตกลงโอนที่พิพาทชำระหนี้เงินกู้
ให้แก่จำเลยที่ ๒ ขณะโอนที่พิพาทมี
ราคาเท่ากับจำนวนหนี้ การตกลงดังกล่าว
จึงเป็นไปตามเงื่อนไขตาม ม.๖๕๖ ว.๒
มีผลให้หนี้เงินกู้และสัญญาจำนองระงับไป

 บ) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)
ฎ.๑๓๖๗๘/๕๘ ตาม ม. ๓๒๑ ว.๑ และ ม.๖๕๖
ว.๒ และ ว.๓ การยินยอมรับเอาสิ่งของหรือ
ทรัพย์สินอย่างอื่นเป็นการชำระหนี้แทนเงินที่
กู้ยืมจึงเป็นสิทธิของผู้ให้กู้ยืมฝ่ายเดียวที่จะยิน
ยอมหรือไม่ก็ได้ ส.ญ.กู้ยืมเงิน ข้อ ๖ ที่มีข้อความ
ว่า “คู่ ส.ญ.ตกลงกันว่า ผู้กู้จะชำระหนี้^{อื่น}อย่างอื่น
แทนการชำระเงินไม่ได้เป็นอันขาด” มิได้ฝ่าฝืน
บทบัญญัติแห่งกฎหมายใด จึงหาเป็นโมฆะไม่

 บ) การรับหรือคืนทรัพย์สินแทนเงินกู้ยืม (ม. ๖๕๖)
ฎ.๑๔๗๕/๐๐ โจทก์โอนที่นาของจำเลยไปเพื่อเป็น
การชำระหนี้เงินกู้สมดังจำเลยต่อผู้ (ขอให้ยกฟ้อง)
กรณีต้องบังคับตาม ม.๓๒๑ หนี้สินตามสัญญาเงิน
ยืมระงับไปและกรณีไม่เกี่ยวกับ ม.๖๕๖ เพราะ
ไม่มีใครฟ้องร้องขอให้ศาลบังคับตามข้อตกลงเช่นนั้น
และไม่มีใครกล่าวอ้างในเรื่องข้อตกลงเป็นโมฆะประการใด
จึงพิพากษายืนตามศาลอุทธรณ์ให้จำเลยชนะคดี

 คำๆ

๑. บททั่วไป (ม.๖๘๐ - ๖๘๕/๑)
๒. การใช้สิทธิของเจ้าหนี้ (เรียกผู้ค้ำชำระหนี้)(ม.๖๘๖)
๓. สิทธิและโทษของผู้ค้ำฯ (ม.๖๘๗ - ๖๘๖)
๔. ความระงับ (หลุดพ้นหรือเลิก)(ม.๖๘๗ - ๗๐๑)

อ.วิวัฒน์ ว่องวิวัฒน์ไวยยะ (๖ ช.ม.)

- วันที่ ๑๗ มิ.ย. ๖๗ (ครั้งที่ ๓-๔) - ๒ ช.ม.
- วันที่ ๑ ก.ค. ๖๗ (ครั้งที่ ๕-๖) - ๒ ช.ม.